

OPINIE

HANS VAN ZON

Alleen de gematigden verdienen nog steun

De tranen schieten in de ogen bij zo veel geweld in Egypte. Alle idealen van het volksprotest dat dictator Hosni Mubarak ten val bracht, worden vertrapt. De gedroomde vrijheid, gelijkheid en economische bloei zijn verder weg dan ooit. Egypte wordt niet opgebouwd met woorden, maar afgebroken met brandbommen, stenen en kogels. Dat een betere toekomst met horten en stoten zou komen, wist iedereen. Een land dat tientallen jaren met harde hand is geregeerd door voormalige generaals, kan niet van de ene op de andere dag een gevestigd eldorado zijn. Maar in Egypte heeft een betere toekomst voor iedereen nooit een kans gehad. De winnaars van de eerste verkiezingen, de Moslimbroederschap, waren de onderdrukten van weleer. Hun machtshonger verscheurde het land en de scheur werd een diepe kloof toen het leger zijn kans greep om de eigen, oude belangen veilig te stellen. Nagenoeg alle partijen die ertoe doen, hebben inmiddels al hun krediet verspeeld. De interim-regering heeft met de verwoestende veldslag in de straten bloed aan de handen. De strijdkrachten maken nu dat van de beloofde stabiliteit en orde op de weg naar nieuwe verkiezingen niets terecht komt. En de Moslimbroederschap is niet geïnteresseerd in welke dialoog dan ook. Alleen gematigde geestelijken en politici, en jongerenbewegingen als Tamarod geloven nog in de macht van het woord. Zij verdienen dan ook alle steun bij hun pogingen om alle Egyptenaren bij zinnen te brengen.

reageren@ad.nl

JOHN

Arabische Lente is bitterkoude winter

MAROKKO

Besluit van koning Mohammed eind vorige maand om een Spaanse pedofiel gratie te verlenen, leidt na oproepen op Facebook tot massaal protest. De oproerpolitie grijpt hard in.

TUNESIË

De revolutie die het regime van de corrupte president Ben Ali ten val bracht, heeft het overheidsapparaat ernstig verzwakt. Het land is onveilig en worstelt met een enorme economische crisis. Extremistische salafisten willen een moslimstaat.

SYRIË

Regime van dictator Assad sloeg de protesten keihard neer en voert inmiddels een meedogenloze burgeroorlog met oppositiegroepen. Daarbij zijn naar schatting al 100.000 doden gevallen.

LIBIË

Het ontbreekt de centrale overheid aan gezag. Dat reikt niet veel verder dan de grenzen van de hoofdstad Tripoli. Allerlei bewegingen hebben hun eigen staatje gecreëerd en beschikken over wapens en munitie. Recent kostte een golf van liquidaties 51 mensen het leven.

JORDANIË, ALGERIJE, BAHREIN, OMAN EN KOEWEIT

Protesten lopen af als de regeringen hervormingen toezeggen. Tot nu toe worden die mondjesmaat ingevoerd. Nieuwe protestmarsen worden verboden.

SAOEDI-ARABIË

Protesten worden meteen de kop ingedrukt. De koning koopt rust en orde. Hij belooft zijn bevolking miljarden.

CAÏRO/ROTTERDAM • De Arabische Lente begon bijna 3 jaar geleden in Tunesië en verspreidde zich als een olievlek over Libië, Egypte, Syrië en de rest van de Arabische wereld. Maar na Syrië dreigt nu ook een bloedige burgeroorlog in Egypte. Is de 'Lente' uitgelopen op een drama, of zijn de zware conflicten onontkoombaar op weg naar democratie?

AD VAESSEN

De Arabische Lente is uitgelopen op een drama, verzucht de Duitse wetenschapper Ronald Meinardus op een kraakheldere telefoonlijn vanuit Caïro. „We spreken hier niet meer van lente, maar van herfst. En we weten dat na de herfst er ook weer een keer een lente komt. Het gaat op en neer in de geschiedenis, dat was in Europa ook zo de afgelopen eeuwen,” aldus Meinardus.

In Egypte ontbreken de politieke structuren, de organen en ook de politieke cultuur om de toekomst democratischer te maken, zegt Meinardus. „Ik ben een optimist. Je kijkt naar voren en dan er zijn zware tegenvallers. Honderden doden, duizenden gewonden. Dan verlies je je geloof in een betere toekomst.”

In Egypte heerst een algemene depressie, zo omschrijft hij het leven van alledag. „De mensen zijn verstijfd van schrik, zijn geschokt. Hoe kom je ervanaf, dat is de vraag. Los van de structuren die ontbreken, bestaat hier geen respect voor de waarde van de ander. *Life is cheap here*. Een mensenleven is niet veel waard.”

Meinardus is gestationeerd in Caïro, waar hij als hoofd van het wetenschappelijk bureau van de Duitse regeringspartij FDP (liberalen) de maatschappelijke ontwikkelingen bijhoudt. Hij concludeert: „Egypte

is dramatisch arm en is er ellendig aan toe.”

‘Vrij somber’, noemt hoogleraar Ko Colijn, directeur van het instituut voor internationale betrekkingen Clingendael, de situatie in Egypte. „Het is nog geen Syrië, maar je moet de kans op sectarische anarchie wel onder ogen zien.”

Het vertrek van vice-president ElBaradei is een sterk signaal. ElBaradei denkt dat de slag binnen het

Ko Colijn

‘We wisten dat het uit de hand kon lopen’

leger is verloren, zegt Colijn. „Dat zijn rol is uitgespeeld. Hardliners hebben het voor het zeggen. Het lijkt nu dat de zachtere kant in het leger heeft verloren.”

Colijn betreurt het vertrek van ElBaradei. Het is ‘hopeloos jammer’ dat hij heeft besloten om af te treden als vice-president. „Een man die in staat leek een bruggenbouwer te zijn, die zijn best deed boven de partijen te staan.”

Nobelprijswinnaar Mohammed

ElBaradei schreef in zijn ontslagbrief: ‘Ik kan voor God, mijn geweten en mijn land voor geen enkele druppel bloed de verantwoordelijkheid nemen, vooral niet omdat ik weet dat deze gespaard had kunnen worden.’

ElBaradei had al vaker duidelijk gemaakt dat hij tegen het gebruik van geweld was om de protesten te breken. Bij botsingen na het afzetten van president Morsi op 3 juli door het leger waren al meer dan 250 mensen omgekomen.

Colijns beeld is ook somber doordat delegaties van de EU en de VS door de Egyptische regering en legerleiding op 7 augustus werden weggestuurd. „Er werd keihard gezegd: we zijn tegen bemiddeling.” Zelfs de VS, die 1,3 miljard dollar per jaar aan militaire hulp aan Egypte biedt en de opleiding van Egyptische officieren verzorgde, blijkt betrekkelijk machteloos te zijn, zegt Colijn. „Het zou wel enige invloed hebben als de Verenigde Staten zouden eisen dat de noodtoestand wordt opgeheven.”

Colijn is verbaasd over een uitlating van de Amerikaanse minister John Kerry (Buitenlandse Zaken). Die zei dat de coup tegen Morsi het herstel van democratie betekende. „Welke argumenten heb je dan nog tegen Assad?” werpt hij op.

Wat kan de EU doen? „We staan met het water in de handen aan de zijlijn,” zegt Colijn. „Wat kunnen we doen? Er voor zorgen dat op een heel intelligente manier via een politiek proces vormen van regeren en bestuurbaarheid in die landen ontstaan. In Tunesie gebeurt dit wel.”

Maar ook daar doen zich gewelddadige voorvallen voor. Er was hoop in Egypte. „We hebben nog over lente gesproken,” zegt Colijn. „Maar we wisten ook dat het uit de hand kon lopen, dat het experiment kon mislukken.”

LICHTPUNTJES

Ziet Colijn nog lichtpuntjes in de Arabische wereld? Voor de ‘lente’ in Egypte mislukte, ging het ook al fout in staten als Libië, Syrië en Jemen. „Het is een beetje hachelijk om lichtpuntjes te noemen,” meent Colijn. Hij noemt Marokko, Tunesië en ook Turkije, waar de islam wel een rol speelt in de politiek en in het beheersen van het politieke spel. „Dat is in Egypte niet mogelijk gebleken. De Moslimbroederschap vergreep zich aan de macht en maakte er misbruik van.”

Meinardus ervaart van dichtbij dat de Moslimbroederschap en de regering (met het leger) elkaar de schuld toeschuiven, in plaats van dezer dagen collectief te rouwen om de ruim 500 doden. Ondanks dit grote aantal slachtoffers kan er toch weer geweld uitbreken, denkt hij.

Geprobeerd moet worden de aanhang van Morsi bij een dialoog te betrekken, aldus Meinardus in een eerder interview met de Duitse radio, maar de overgangsregering en militairen zijn niet bereid om de Moslimbroederschap een bepaalde oppositierol te geven.

Het alternatief is: de Moslimbroederschap verbieden. Meinardus vermoedt dat de broederschap dan ondergronds gaat, net als in de jaren '90, en mogelijk weer aanslagen gaat plegen. Er is geen politiek midden in Egypte, constateert Meinardus. „Het is hier zwart of wit.”

